# ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 3ης Οκτωβρίου 2002 *

Στην υπόθεση C-347/00,

που έχει ως αντικείμενο αίτημα του Juzgado de lo Social n° 3 de Orense (Ισπανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με το οποίο ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

**Ángel Barreira Pérez**

και

**Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),**

**Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS),**

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 1, στοιχεία ιη' και ιθ', και 46, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως έχει τροποποιηθεί και ενημερωθεί με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann, πρόεδρο τμήματος, M. Wathelet (εισηγητή) και A. Rosas, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— ο Barreira Pérez, εκπροσωπούμενος από τον A. Vázquez Conde, abogado,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την M. López-Monís Gallego,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τις H. Michard και I. Martínez del Peral,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του Barreira Pérez, εκπροσωπούμενου από τον δικηγόρο A. Vázquez Conde, του Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS), εκπροσωπούμενου από τον A. J. Cea Ayala, abogado, της Ισπανικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από την L. Fraguas Gadea, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από την I. Martínez del Peral, κατά τη συνεδρίαση της 7ης Μαρτίου 2002,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 6ης Ιουνίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

## Απόφαση

1 Με διάταξη της 17ης Ιουλίου 2000, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 20 Σεπτεμβρίου 2000, ο Juzgado de lo Social n° 3 de Orense υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία των άρθρων 1, στοιχεία ιη' και ιθ', και 46, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως έχει τροποποιηθεί και ενημερωθεί με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1408/71).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Berreira Pérez και του Instituto Nacional de la Seguridad Social (στο εξής: INSS) αναφορικά με τον καθορισμό των δικαιωμάτων του συντάξεως γήρατος βάσει της ισπανικής νομοθεσίας.

## Το νομικό πλαίσιο

*Οι εθνικές διατάξεις*

3 Το άρθρο 161, παράγραφος 1, στοιχείο b, του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως, όπως έχει αναθεωρηθεί και εγκριθεί με το βασιλικό νομοθετικό διάταγμα αριθ. 1/1994, της 20ής Ιουνίου 1994 (BOE αριθ. 154, της 29ης Ιουνίου 1994, στο εξής: γενικός νόμος περί κοινωνικής ασφαλίσεως), εξαρτά την κτήση του δικαιώματος για σύνταξη γήρατος από την προϋπόθεση της καταβολής εισφορών επί δέκα πέντε έτη τουλάχιστον, εκ των οποίων δύο έτη κατά τη διάρκεια των δέκα πέντε ετών που προηγήθησαν ακριβώς πριν από την ημερομηνία της κτήσεως των δικαιωμάτων.

4 Το ποσό της συντάξεως γήρατος εξαρτάται από τις εισφορές που έχουν καταβληθεί από τον ασφαλισμένο και από τη διάρκεια των περιόδων που έχουν συμπληρωθεί. Σύμφωνα με το άρθρο 163 του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφαλίσεως, το ποσό προσδιορίζεται δι' εφαρμογής στη σχετική, εν προκειμένω, βάσει των ακολούθων ποσοστών:

— 50 % για τα δέκα πέντε πρώτα έτη·

— 3 % για κάθε έτος συμπληρωματικών εισφορών, μεταξύ δεκάτου έκτου και εικοστού πέμπτου έτους, συμπεριλαμβανομένου·

— 2 % για κάθε έτος συμπληρωματικών εισφορών ύστερα από το εικοστό έκτο έτος,

το συνολικό ποσοστό που εφαρμόζεται επί της σχετικής βάσεως δεν μπορεί να υπερβαίνει το 100 %.

5 Το άρθρο 9, παράγραφος 4, της υπουργικής αποφάσεως της 18ης Ιανουαρίου 1967, περί των διατάξεων των σχετικών με την εφαρμογή και εκτέλεση της παροχής γήρατος (BOE αριθ. 22, της 26ης Ιανουαρίου 1967, στο εξής: υπουργική απόφαση), διασαφηνίζει:

«Τα έτη καταβολής εισφορών εκάστου εργαζομένου καθορίζονται βάσει των περιόδων εισφορών στο παρόν γενικό σύστημα υπολογιζόμενα από την 1η Ιανουαρίου 1967, προσηυξημένα, ενδεχομένως, από τις περιόδους καταβολής εισφορών σε προγενέστερα ασφαλιστικά συστήματα γήρατος και αναπηρίας καθώς και σε συστήματα αλληλασφαλίσεως εργαζομένων.

Οι περίοδοι καταβολής εισφορών στα προγενέστερα ασφαλιστικά συστήματα γήρατος κι αναπηρίας καθώς και αλληλασφαλίσεως εργαζομένων υπολογίζονται σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζονται στη δεύτερη μεταβατική διάταξη.»

6 Προκειμένου περί των προ της 1ης Ιανουαρίου 1967 περιόδων καταβολής εισφορών, η δεύτερη μεταβατική διάταξη της υπουργικής αποφάσεως προβλέπει, στην παράγραφό της 3, τα εξής:

«a) οι εισφορές υπολογίζονται βάσει των πράγματι καταβληθεισών εισφορών, κατά τη διάρκεια της περιόδου μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 1960 και 31ης Δεκεμβρίου 1966, σε ένα από τα προμνημονευθέντα συστήματα ή σε δύο συστήματα, πλην όμως λαμβάνεται εν προκειμένω υπόψη μία μόνο φορά, όταν αυτά υφίστανται σωρευτικώς·

b) στον αριθμό των ημερών καταβολής εισφορών που μνημονεύεται στο προηγούμενο σημείο, πρέπει να προστεθεί, ενδεχομένως, ο αριθμός ετών και τμημάτων ετών που έχουν πιστωθεί στον εργαζόμενο ανάλογα με την ηλικία που είχε κατά την 1η Ιανουαρίου 1967, και τούτο σύμφωνα με τον κατωτέρω πίνακα, [...]·

c) ο αριθμός των ημερών καταβολής εισφορών αναφορικά με την μνημονευομένη στο σημείο a) περίοδο, προσαυξημένος, ενδεχομένως, με τις ημέρες που αντιστοιχούν στο τμήμα ετών που προκύπτει από την εφαρμογή του παρατιθεμένου στο προηγούμενο σημείο πίνακα και των ημερών καταβολής εισφορών βάσει του γενικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως ύστερα από την 1η Ιανουαρίου 1967, διαιρείται διά 365, προκειμένου να καθορισθεί ο αριθμός των ετών καταβολής εισφορών από τον οποίον εξαρτάται το ποσοστό της συντάξεως, ενώ τυχόν τμήμα έτους εξομοιούται προς πλήρες έτος καταβολής εισφορών, ασχέτως του αριθμού των ημερών που περιλαμβάνει.»

7 Σύμφωνα με τον προμνημονευθέντα πίνακα, αναγνωρίζεται στον εργαζόμενο, ανάλογα με την ηλικία που είχε κατά την 1η Ιανουαρίου 1967, ένας αριθμός ετών και ημερών καταβολής εισφορών μεταξύ 30 ετών και 318 ημερών (για εργαζόμενο ηλικίας 65 ετών) και 250 ημερών (για εργαζόμενο ηλικίας 21 ετών).

8 Αυτά τα έτη και αιτήματα ετών δεν λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό της ελαχίστης περιόδου υπαγωγής στο σχετικό σύστημα των δέκα πέντε ετών που απαιτείται για την κτήση του δικαιώματος για σύνταξη γήρατος.

*Η κοινοτική νομοθεσία*

9 Το άρθρο 1, στοιχείο ιη', του κανονισμού 1408/71 περιλαμβάνει τον ακόλουθο ορισμό:

«ως "περίοδοι ασφαλίσεως" νοούνται οι περίοδοι εισφορών, απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας που καθορίζονται ή αναγνωρίζονται ως περίοδοι ασφα-

λίσεως από τη νομοθεσία υπό την οποία πραγματοποιήθησαν ή θεωρούνται ότι πραγματοποιήθησαν, καθώς και κάθε εξομοιούμενη προς αυτές περίοδος, κατά το μέτρο που αναγνωρίζεται από τη νομοθεσία αυτή ως ισοδύναμη προς περίοδο ασφαλίσεως».

10 Προκειμένου περί του ορισμού των «περιόδων απασχολήσεως» ή των «περιόδων μη μισθωτής δραστηριότητας», το άρθρο 1, στοιχείο ιθ', του ίδιου κανονισμού αναφέρεται με την ίδια ακριβώς φρασεολογία στην εθνική νομοθεσία υπό την οποία πραγματοποιήθησαν οι περίοδοι αυτές.

11 Το άρθρο 45 του κανονισμού 1408/71, που περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο 3, με τον τίτλο «Γήρας και θάνατος (συντάξεις)», του τίτλου ΙΙΙ του κανονισμού αυτού, θέτει την αρχή του συνυπολογισμού, για την απόκτηση, διατήρηση ή ανάκτηση του δικαιώματος παροχών, των περιόδων ασφαλίσεως που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία οποιουδήποτε κράτους μέλους.

12 Το άρθρο 46 του ίδιου κανονισμού καθορίζει τους κανόνες σχετικά με την εκκαθάριση των συντάξεων. Όταν το δικαίωμα για παροχή δεν έχει κτηθεί εντός άλλου κράτους μέλους παρά μόνο διά της προσφυγής στον συνυπολογισμό των περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας που έχουν συμπληρωθεί σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη, η παράγραφος 2 του εν λόγω άρθρου προβλέπει:

«α) ο αρμόδιος φορέας υπολογίζει το θεωρητικό ποσό της παροχής την οποία θα μπορούσε να διεκδικήσει ο ενδιαφερόμενος, εάν όλες οι περίοδοι ασφαλίσεως ή/και κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν υπό τις νομοθεσίες των κρατών μελών στις οποίες είχε υπαχθεί ο εργαζόμενος (μισθωτός ή μη μισθωτός) είχαν πραγματοποιηθεί στο εν λόγω κράτος μέλος και υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζεται κατά την ημερομηνία της εκκαθαρίσεως της παροχής. Αν, κατά τη νομοθεσία αυτή, το ποσό της παροχής είναι ανεξάρτητο από τη διάρκεια των περιόδων που πραγματοποιήθηκαν, το ποσό αυτό λαμβάνεται ως το θεωρητικό ποσό που αναφέρεται στο παρόν στοιχείο·

β) ο αρμόδιος φορέας προσδιορίζει κατόπιν το πραγματικό ποσό της παροχής, βάσει του θεωρητικού ποσού που αναφέρεται στο προηγούμενο εδάφιο, κατ' αναλογία της διάρκειας των περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν πριν από την επέλευση του κινδύνου, υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζει, εν σχέσει προς τη συνολική διάρκεια των περιόδων ασφαλίσεως και κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν πριν από την επέλευση του κινδύνου υπό τις νομοθεσίες όλων των κρατών μελών στις οποίες έχει υπαχθεί ο ενδιαφερόμενος.»

## Η διαφορά της κύριας δίκης

13 Ο Berreira Pérez, που έχει την ισπανική ιθαγένεια, εργάστηκε στη Γερμανία και την Ισπανία. Τον Οκτώβριο του 1999, σε ηλικία 65 ετών, διεκδίκησε τα συνταξιοδοτικά δικαιώματά του υπό την γερμανική και ισπανική νομοθεσία.

14 Στον Berreira Pérez, που είχε καταβάλει εισφορές για 4 051 ημέρες στη Γερμανία, μεταξύ Ιουνίου 1963 και Μαρτίου 1975, χορηγήθηκε αυτόνομη γερμανική σύνταξη γήρατος, δηλαδή χωρίς να ληφθούν υπόψη οι περίοδοι ασφαλίσεως που είχαν πραγματοποιηθεί υπό την ισπανική νομοθεσία και, επομένως, χωρίς να τύχουν εφαρμογής οι κανόνες συνυπολογισμού και αναλογικού επιμερισμού του άρθρου 46, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71.

15 Αντιθέτως, για την απόκτηση του δικαιώματος χορηγήσεως ισπανικής συντάξεως, παρέστη ανάγκη συνυπολογισμού του συνόλου των περιόδων ασφαλίσεως που είχαν πραγματοποιηθεί στη Γερμανία και στην Ισπανία, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 45 του κανονισμού 1408/71, και τούτο λόγω του ότι οι πραγματοποιηθείσες στην Ισπανία περίοδοι δεν αντιστοιχούσαν στον ελάχιστο χρόνο των δεκαπέντε ετών υπαγωγής στο σχετικό σύστημα.

16 Έτσι, οι πραγματοποιηθείσες στην Ισπανία περίοδοι ασφαλίσεως έφθαναν τις 5 344 μέρες, στις οποίες πρέπει να προστεθούν 3 005 ημέρες πλασματικών εισφορών, που είχαν πιστωθεί στον ενδιαφερόμενο, βάσει της ηλικίας που αυτός είχε την 1η Ιανουαρίου 1967, και τούτο δυνάμει της δευτέρας μεταβατικής διατάξεως, παράγραφος 3, στοιχείο b, της υπουργικής αποφάσεως.

17 Σύμφωνα με το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, το INSS προέβη στον υπολογισμό του θεωρητικού ποσού της παροχής, προσθέτοντας στις 9 395 ημέρες πραγματικής καταβολής εισφορών που είχαν συμπληρωθεί στην Ισπανία και στη Γερμανία (5 344 + 4 051), τις 3 005 ημέρες πλασματικής καταβολής εισφορών που είχαν αναγνωρισθεί στον ενδιαφερόμενο κατ' εφαρμογήν της ισπανικής νομοθεσίας, όπως αυτή έχει περιγραφεί στη σκέψη 16 της παρούσας αποφάσεως.

18 Παρ' όλ' αυτά, το INSS δεν έλαβε υπόψη αυτή την πλασματική περίοδο για τον υπολογισμό της αναλογικώς επιμερισμένης παροχής, σύμφωνα με το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71. Τούτο σημαίνει ότι η εν λόγω περίοδος δεν προστέθηκε στις 5 344 ημέρες εισφορών που είχαν πραγματοποιηθεί στην Ισπανία, και που περιλαμβάνονται στον αριθμητή, ούτε στις 9 395 ημέρες εισφορών που είχαν πραγματοποιηθεί και στα δύο κράτη μέλη, και που περιλαμβάνονται στον παρανομαστή του συντελεστή με τον οποίο το θεωρητικό ποσό της παροχής γήρατος πολλαπλασιάζεται για να εξευρεθεί το πραγματικό ποσό, οπότε ο ληφθείς υπόψη από το INSS συντελεστής υπήρξε χαμηλότερος αυτού που θα είχε εφαρμοστεί αν, κατά την εφαρμογή του κανόνα του αναλογικού επιμερισμού, είχε ληφθεί υπόψη περίοδος πλασματικής καταβολής εισφορών.

19 Ο Berreira Pérez άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως του INSS περί καθορισμού, επί της βάσεως αυτής, της συντάξεώς του γήρατος.

20 Εκτιμώντας ότι η επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης εξαρτάται από την ερμηνεία του εφαρμοστέου κοινοτικού δικαίου, το Juzgado de lo Social nº 3 de Orense αποφάσισε την αναστολή της σχετικής διαδικασίας και την υποβολή στο Δικαστήριο των εξής δύο προδικαστικών ερωτημάτων:

«1) Έχουν οι διατάξεις του άρθρου 1, στοιχεία ιη' και ιθ', [του κανονισμού 1408/71] την έννοια ότι οι περίοδοι μη πραγματικώς ισοδύναμης καταβολής εισφορών, των οποίων η εθνική νομοθεσία κράτους μέλους επιτρέπει να ληφθούν υπόψη προκειμένου να καθορισθεί ο αριθμός των ετών καταβολής εισφορών από τον οποίο εξαρτάται το ύψος του ποσού της προβλεπομένης από τη δική του νομοθεσία συντάξεως γήρατος, θεωρούνται επίσης, από νομική άποψη, ως "περίοδοι ασφαλίσεως";

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως του Δικαστηρίου στο πρώτο ερώτημα, έχουν οι διατάξεις του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο β', [του ίδιου κανονισμού] την έννοια ότι "η διάρκεια των περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν πριν από την επέλευση του κινδύνου υπό τη νομοθεσία" που εφαρμόζει ο αρμόδιος φορέας κράτους μέλους περιλαμβάνει και τις περιόδους πλασματικών εισφορών που αντιστοιχούν στις προγενέστερες της επελεύσεως του κινδύνου περιόδους οι οποίες, σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτού του κράτους μέλους, πρέπει να ληφθούν υπόψη ως περίοδοι εισφορών για τον καθορισμό του ύψους του ποσού της συντάξεως γήρατος;»

**Επί του πρώτου ερωτήματος**

21 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να μάθει αν το άρθρο 1, στοιχεία ιη' και ιθ', του κανονισμού 1408/71 έχει την έννοια ότι περίοδοι αναγνωρίσεως συντάξιμου χρόνου όπως οι προβλεπόμενες από την ισπα-

νική νομοθεσία, που αναγνωρίζονται στο πλαίσιο της εκκαθαρίσεως συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, προκειμένου να ληφθούν υπόψη υπό κτήση δικαιώματα βάσει παλαιών συστημάτων ασφαλίσεως γήρατος, που έχουν σήμερα καταργηθεί, πρέπει να θεωρηθούν ως περίοδοι ασφαλίσεως κατά την έννοια του εν λόγω κανονισμού.

22 Η έκφραση «περίοδος ασφαλίσεως» που ορίζεται στο άρθρο 1, σημείο ιη', του κανονισμού 1408/71, σύμφωνα με την οποία «νοούνται οι περίοδοι εισφορών απασχολήσεως ή μη μισθωτής δραστηριότητας που καθορίζονται ή αναγνωρίζονται ως περίοδοι ασφαλίσεως από τη νομοθεσία υπό την οποία πραγματοποιήθησαν ή θεωρούνται ότι πραγματοποιήθησαν, καθώς και κάθε εξομοιούμενη προς αυτές περίοδος κατά το μέτρο που αναγνωρίζεται από τη νομοθεσία αυτή ως ισοδύναμη προς περίοδο ασφαλίσεως».

23 Εξ αυτού έπεται ότι ο ορισμός αυτός καλύπτει τις περιόδους ασφαλίσεως που προσδιορίζονται αποκλειστικώς δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας και, ιδίως, των περιόδων των εξομοιουμένων από τη νομοθεσία αυτή προς τις περιόδους ασφαλίσεως, υπό την επιφύλαξη όμως της τηρήσεως των άρθρων 39 ΕΚ και 42 ΕΚ.

24 Συναφώς, από τη δικογραφία προκύπτει ότι η αναγνώριση των περιόδων συντάξιμου χρόνου, που προβλέπονται στη δεύτερη μεταβατική διάταξη, παράγραφος 3, της υπουργικής αποφάσεως, σκοπεί, γενικώς, στη διασφάλιση, με βάση την ηλικία του δικαιούχου κατά την 1η Ιανουαρίου 1967 και σύμφωνα με κατ' αποκοπήν πίνακα προς τούτο προβλεπόμενο, των υπό κτήση δικαιωμάτων βάσει παλαιών συνταξιοδοτικών συστημάτων, τα οποία, άλλως, θα χάνονταν για τον εργαζόμενο.

25 Μολονότι αυτές οι περίοδοι αναγνωρίσεως συντάξιμου χρόνου δεν λαμβάνονται υπόψη, για τον υπολογισμό της ελαχίστης περιόδου υπαγωγής σε σύστημα το οποίο απαιτείται για την απόκτηση του δικαιώματος για σύνταξη γήρατος, τούτο δεν σημαίνει ότι δεν προστίθενται στις περιόδους πραγματικής ασφαλίσεως, όσον αφορά τον υπολογισμό του ποσού της συντάξεως.

26 Υπό τις συνθήκες αυτές, οι επίμαχες στην κύρια δίκη περίοδοι αναγνωρίσεως συντάξιμου χρόνου πρέπει να χαρακτηρισθούν ως περίοδοι ασφαλίσεως, κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο ιη', του κανονισμού 1408/71.

27 Εξάλλου, την ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνει το γεγονός ότι οι αρμόδιες ισπανικές αρχές λαμβάνουν υπόψη, σύμφωνα με το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, τις επίμαχες στην κύρια δίκη περιόδους για τον υπολογισμό του θεωρητικού ποσού της συντάξεως γήρατος.

28 Όντως, σύμφωνα με την τελευταία αυτή διάταξη, το θεωρητικό ποσό της παροχής γήρατος υπολογίζεται ως εάν όλες οι περίοδοι ασφαλίσεως και/ή κατοικίας, που έχουν πραγματοποιηθεί υπό τις νομοθεσίες των κρατών μελών στις οποίες υπόκειντο ο μισθωτός ή μη μισθωτός εργαζόμενος, πραγματοποιήθηκαν εντός του εν λόγω κράτους μέλους και υπό τη νομοθεσία που ο αρμόδιος φορέας αυτού του κράτους μέλους εφαρμόζει κατά την ημερομηνία της εκκαθαρίσεως της παροχής. Όμως, για την εφαρμογή του άρθρου 46, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 επιβάλλεται αναφορά στον ορισμό της εννοίας της περιόδου ασφαλίσεως που περιλαμβάνεται στο άρθρο 1, στοιχείο ιη', του ίδιου κανονισμού (βλ. την απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 1993, C-45/92 και C-46/92, Lepore και Scamuffa, Συλλογή 1993, σ. I-6497, σκέψεις 17 και 19). Όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στην παράγραφο 39 των προτάσεών του, εάν οι επίμαχες στην κύρια δίκη περίοδοι αναγνωρίσεως συντάξιμου χρόνου δεν θεωρούνταν ως περίοδοι ασφαλίσεως, ουδείς λόγος θα υπήρχε να λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό του θεωρητικού ποσού.

29 Κατά συνέπεια, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, στοιχείο ιη', του κανονισμού 1408/71 έχει την έννοια ότι περίοδοι αναγνωρίσεως συντάξιμου χρόνου, όπως οι προβλεπόμενες από την ισπανική νομοθεσία, που συνυπολογίζονται, στο πλαίσιο της εκκαθαρίσεως συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, προκειμένου να ληφθούν υπόψη υπό κτήση δικαιώματα βάσει παλαιών συστημάτων ασφαλίσεως γήρατος, που έχουν σήμερα καταργηθεί, πρέπει να θεωρηθούν ως περίοδοι ασφαλίσεως κατά την έννοια του εν λόγω κανονισμού.

**Επί του δευτέρου ερωτήματος**

30 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να μάθει αν το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71 έχει την έννοια ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη για τους σκοπούς του υπολογισμού του πραγματικού ποσού της συντάξεως περίοδοι αναγνωρίσεως συντάξιμου χρόνου, όπως οι προβλεπόμενες από την ισπανική νομοθεσία, που υπολογίζονται στο πλαίσιο της εκκαθαρίσεως συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, προκειμένου να ληφθούν υπόψη υπό κτήση δικαιώματα βάσει παλαιών συστημάτων ασφαλίσεως γήρατος, που έχουν σήμερα καταργηθεί.

31 Το INSS και η Ισπανική Κυβέρνηση παρατηρούν ότι οι επίμαχες στην κύρια δίκη περίοδοι αναγνωρίσεως συντάξιμου χρόνου δεν είναι χρονικώς προσδιορίσιμες ως τέτοιου είδους. Όμως, εφόσον προστίθενται στις περιόδους πραγματικής ασφαλίσεως κατά το χρονικό σημείο κτήσεως του δικαιώματος συνταξιοδοτήσεως, θα έπρεπε να θεωρηθούν ως μεταγενέστερες της επελεύσεως του κινδύνου.

32 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται να γίνει αναφορά στην απόφαση της 26ης Ιουνίου 1980, 793/79, Menzies (Συλλογή τόμος 1980/ΙΙ, σ. 383), όπου το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η συμπληρωματική περίοδος την οποία η νομοθεσία κράτους μέλους προσθέτει στις συμπληρωθείσες προ της επελεύσεως του κινδύνου περιόδους ασφαλίσεως για τον προσδιορισμό της χορηγούμενης σε περίπτωση πρόωρης αναπηρίας ή πρόωρου θανάτου του ασφαλισμένου παροχής πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του θεωρητικού ποσού στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', όχι όμως για τον υπολογισμό του πραγματικού ποσού, στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71.

33 Η Ισπανική Κυβέρνηση προσθέτει ότι η εξομοίωση των επιμάχων στην κύρια δίκη περιόδων αναγνωρίσεως συντάξιμου χρόνου, για τον υπολογισμό της αναλογικώς

επιμερισμένης ισπανικής συντάξεως, ενέχει τον κίνδυνο να συνεπάγεται σοβαρή οικονομική ανισορροπία και να μεταμορφώσει το ισπανικό σύστημα κοινωνικής ασφλίσεως σε πόλο έλξεως για τα πρόσωπα που θα επεδίωκαν να πετύχουν αισθητή αύξηση της συντάξεώς τους.

34 Συναφώς, αντίθετα προς τη θέση που υποστηρίζουν το INSS και η Ισπανική Κυβέρνηση, πρέπει να θεωρηθεί ότι περίοδοι αναγνωρίσεως συντάξιμου χρόνου, όπως οι επίμαχες στην κύρια δίκη, είναι περίοδοι ασφαλίσεως πραγματοποιηθείσες πριν από την επέλευση του κινδύνου, κατά την έννοια του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71.

35 Όντως, όπως έχει ήδη προκύψει από την σκέψη 24 της παρούσας αποφάσεως, η χορήγηση περιόδων αναγνωρίσεως συντάξιμου χρόνου που προβλέπονται από την επίμαχη στην κύρια δίκη ισπανική μεταβατική ρύθμιση τείνει ακριβώς στη διασφάλιση υπό κτήση δικαιωμάτων βάσει παλαιών συστημάτων ασφαλίσεως γήρατος. Επομένως, αυτές οι περίοδοι είναι, κατ' ανάγκην, προγενέστερες της συμπληρώσεως της ηλικίας συνταξιοδοτήσεως.

36 Το γεγονός ότι οι περίοδοι αυτοί χορηγούνται μόλις κατά το χρονικό σημείο της εκκαθαρίσεως των δικαιωμάτων για σύνταξη δεν ανατρέπει την ανάλυση αυτή, εφόσον το ίδιο ακριβώς συμβαίνει, σύμφωνα με το άρθρο 46, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71, και όσον αφορά κάθε περίοδο πραγματικής ασφαλίσεως που λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του θεωρητικού και του πραγματικού ποσού.

37 Ομοίως, το γεγονός ότι οι επίμαχες στην κύρια δίκη περίοδοι αναγνωρίσεως συντάξιμου χρόνου δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστούν χρονικώς, οπότε θα ήταν δυνατόν να υπάρξει σχετική συρροή αυτών με περιόδους ασφαλίσεως συμπληρωθείσες υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, δεν εμποδίζει να ληφθούν αυτές υπόψη για τον υπολογισμό της συντάξεως. Πράγματι, δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 1, στοιχείο ε', του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, όπως έχει κωδικοποιηθεί και ενημερωθεί με τον κανονισμό 118/97, σε περίπτωση που δεν

δύναται να προσδιορισθεί ακριβώς το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ορισμένες περίοδοι ασφαλίσεως ή κατοικίας πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους, τεκμαίρεται ότι αυτές οι περίοδοι δεν συμπίπτουν με περιόδους ασφαλίσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους και υπολογίζονται κατά το μέτρο που δύνανται να ληφθούν υπόψη επωφελώς.

38 Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι, σε μια περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, όπου οι περίοδοι αναγνωρίσεως συντάξιμου χρόνου που έχουν αναγνωρισθεί από την ισχύουσα εθνική νομοθεσία είναι προγενέστερες της επελεύσεως του κινδύνου, οι περίοδοι αυτές πρέπει να ληφθούν υπόψη όχι μόνο για τον υπολογισμό, σύμφωνα με το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, του θεωρητικού ποσού αλλά και αυτού του πραγματικού ποσού της παροχής, όπως άλλωστε τούτο ρητώς προκύπτει από την έκφραση «περίοδοι ασφαλίσεως [...] που πραγματοποιήθηκαν πριν από την επέλευση του κινδύνου», που περιλαμβάνεται στο άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο β', του ίδιου κανονισμού (βλ., υπό την έννοια αυτή, την απόφαση της 18ης Φεβρουαρίου 1992, C-5/91, Di Prinzio, Συλλογή 1992, σ. I-897, σκέψη 54).

39 Τούτο σημαίνει ότι το πραγματικό ποσό πρέπει να υπολογίζεται λαμβανομένων υπόψη όλων των περιόδων πλασματικής καταβολής εισφορών, όπως οι επίμαχες στην κύρια δίκη περίοδοι αναγνωρίσεως συντάξιμου χρόνου, που είναι προγενέστερες της επελεύσεως του κινδύνου, προστιθεμένων στις πραγματικές ή εξομοιούμενες από την εφαρμοζόμενη από τον αρμόδιο φορέα νομοθεσία περιόδους ασφαλίσεως.

40 Εξάλλου, η μη λήψη υπόψη, κατά τον υπολογισμό του πραγματικού ποσού, των επιμάχων στην κύρια δίκη περιόδων αναγνωρίσεως συντάξιμου χρόνου θα συνιστούσε ποινή για έναν εργαζόμενο ο οποίος, όπως ακριβώς ο Berreira Pérez, άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας και του οποίου η εκκαθάριση των δικαιωμάτων συντάξεως καθιστά αναγκαίο τον συνυπολογισμό των περιόδων ασφαλίσεως που έχουν πραγματοποιηθεί σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη. Πράγματι, ο ενδιαφερόμενος θα στερούνταν του συντάξιμου χρόνου που θα του είχε αναγνωρισθεί εάν είχε πραγματοποιήσει όλη τη σταδιοδρομία του υπό τη νομοθεσία του αρμοδίου κράτους μέλους, πράγμα που, εν προκειμένω, σημαίνει, όπως έχει διαπιστώσει το αιτούν δικαστήριο, τον προσδιορισμό του συντελεστή που χρησιμεύει για τον υπολογισμό της αναλογικώς επιμερισμένης παροχής στο 0,5685 αντί στο 0,6733.

41 Όμως, κατά πάγια νομολογία, ο σκοπός των άρθρων 39 ΕΚ έως 42 ΕΚ δεν επιτυγχάνεται αν, κατόπιν της ασκήσεως του δικαιώματος αυτού, οι κοινοτικοί εργαζόμενοι επρόκειτο να απολέσουν τα πλεονεκτήματα της κοινωνικής ασφαλίσεως που τους διασφαλίζει η νομοθεσία ενός κράτους μέλους. Πράγματι, μια τέτοια συνέπεια θα μπορούσε να αποτρέψει τους εργαζομένους αυτούς από την άσκηση του δικαιώματός τους ελεύθερης κυκλοφορίας και θα συνιστούσε, κατά συνέπεια, εμπόδιο στην ελευθερία αυτή (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 1991, C-302/90, Faux, Συλλογή 1991, σ. I-4875, σκέψη 27).

42 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71 έχει την έννοια ότι, για τον υπολογισμό του πραγματικού ποσού της συντάξεως, πρέπει να ληφθούν υπόψη περίοδοι αναγνωρίσεως συντάξιμου χρόνου, όπως αυτές που προβλέπονται από την ισπανική νομοθεσία, οι οποίες χορηγούνται, στο πλαίσιο της εκκαθαρίσεως δικαιώματος για σύνταξη, προκειμένου να ληφθούν υπόψη υπό κτήση δικαιώματα βάσει παλαιών συστημάτων ασφαλίσεως γήρατος που έχουν σήμερα καταργηθεί.

**Όσον αφορά τον διαχρονικό περιορισμό των αποτελεσμάτων της αποφάσεως**

43 Η Ισπανική Κυβέρνηση ζητεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί, σε περίπτωση που η απάντηση στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα θα ήταν καταφατική, ότι η απόφαση δεν θα έχει αναδρομικά αποτελέσματα, υποστηρίζοντας ότι υπάρχει κίνδυνος τέτοιες απαντήσεις να έχουν ως αποτέλεσμα σοβαρή οικονομική ανισορροπία για το εθνικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως. Η εν λόγω κυβέρνηση διευκρινίζει ότι πρόσωπα που είχαν καταβάλει εισφορές μεταξύ 1960 και 1966 σ' ένα κράτος μέλος θα μπορούν να πετύχουν αισθητή αύξηση της συντάξεως που δικαιούνται στην Ισπανία.

44 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί η νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία η ερμηνεία που το Δικαστήριο δίδει σε κανόνα του κοινοτικού δικαίου, ασκώντας την αρμοδιότητα που του έχει αναγνωριστεί με το άρθρο 177 της Συνθήκης, διαφωτίζει

και διευκρινίζει, εφόσον παρίσταται ανάγκη, την έννοια και το περιεχόμενο του κανόνα αυτού, όπως πρέπει ή θα έπρεπε να νοείται και να εφαρμόζεται αφότου τέθηκε σε ισχύ. Από τα πιο πάνω προκύπτει ότι ο κανόνας που έχει κατ' αυτόν τον τρόπο ερμηνευθεί μπορεί και πρέπει να εφαρμόζεται από τα δικαστήρια ακόμα και επί εννόμων σχέσεων που γεννήθηκαν και συστάθηκαν πριν από την έκδοση της αποφάσεως επί της αιτήσεως ερμηνείας, εφόσον, εξάλλου, συντρέχουν οι προϋποθέσεις που επιτρέπουν να αχθεί ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων η σχετική με την εφαρμογή του εν λόγω κανόνα διαφορά (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 4ης Μαΐου 1999, C-262/96, Sürül, Συλλογή 1999, σ. I-2685, σκέψη 107).

45 Μόνον κατ' εξαίρεση μπορεί το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν της γενικής αρχής της ασφάλειας δικαίου που είναι συμφυής στην κοινοτική έννομη τάξη, να αποφασίσει τον περιορισμό της δυνατότητας που έχει κάθε ενδιαφερόμενος να επικαλεστεί μια διάταξη που αυτό έχει ερμηνεύσει προκειμένου να τεθούν υπό αμφισβήτηση έννομες σχέσεις που έχουν καλοπίστως συναφθεί (προπαρατεθείσα απόφαση Sürül, σκέψη 108).

46 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση, ανεξαρτήτως της εκτάσεως και της διαρκείας των αρνητικών οικονομικών επιπτώσεων για το εθνικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως, που προβάλλει η Ισπανική Κυβέρνηση, ότι, ύστερα από την προπαρατεθείσα απόφαση Di Prinzio, όπου δεν ορίζεται, κατά τα λοιπά, κανένας διαχρονικός περιορισμός των αποτελεσμάτων της, η ερμηνεία του άρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71, ως προς τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι περίοδοι πλασματικής ασφαλίσεως πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της αναλογικώς επιμερισμένης παροχής, δεν ενείχε τέτοια νομική αβεβαιότητα ώστε οι ενδιαφερόμενοι κύκλοι να μπορούσαν σοβαρώς να παραπλανηθούν σχετικά με το περιεχόμενο του κοινοτικού δικαίου. Εξάλλου, οι διατάξεις του άρθρου 1, στοιχεία ιη' και ιθ', του κανονισμού 1408/71, οι οποίες, όπως προκύπτει από τη σκέψη 23 της παρούσας αποφάσεως, ρητώς παραπέμπουν στην εθνική νομοθεσία, έχουν αποτελέσει το αντικείμενο παλαιότερης και πάγιας νομολογίας.

47 Κατά συνέπεια, δεν συντρέχει λόγος διαχρονικού περιορισμού των αποτελεσμάτων της παρούσας αποφάσεως.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

48 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ισπανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει, έναντι των διαδίκων της κύριας δίκης, τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 17ης Ιουλίου 2000 το Juzgado de lo Social n° 3 του Orense, αποφαίνεται:

**1) Το άρθρο 1, στοιχείο ιη', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως έχει τροποποιηθεί και ενημερωθεί με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996, έχει**

**την έννοια ότι περίοδοι αναγνωρίσεως συντάξιμου χρόνου, όπως οι προβλεπόμενες από την ισπανική νομοθεσία, που συνυπολογίζονται, στο πλαίσιο της εκκαθαρίσεως συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, προκειμένου να ληφθούν υπόψη υπό κτήση δικαιώματα βάσει παλαιών συστημάτων ασφαλίσεως γήρατος, που έχουν σήμερα καταργηθεί, πρέπει να θεωρηθούν ως περίοδοι ασφαλίσεως κατά την έννοια του εν λόγω κανονισμού.**

2) **Το άρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71, όπως έχει τροποποιηθεί και ενημερωθεί με τον κανονισμό 118/97, έχει την έννοια ότι, για τον υπολογισμό του πραγματικού ποσού της συντάξεως, πρέπει να ληφθούν υπόψη περίοδοι αναγνωρίσεως συντάξιμου χρόνου, όπως αυτές που προβλέπονται από την ισπανική νομοθεσία, οι οποίες χορηγούνται, στο πλαίσιο της εκκαθαρίσεως δικαιώματος για σύνταξη, προκειμένου να ληφθούν υπόψη υπό κτήση δικαιώματα βάσει παλαιών συστημάτων ασφαλίσεως γήρατος που έχουν σήμερα καταργηθεί.**

Jann Wathelet Rosas

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 3 Οκτωβρίου 2002.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πρώτου τμήματος

P. Jann